

ZADARSKI NADBISKUP I PREDsjedNIK HBK MONS. ŽELIMIR PULJIĆ O AKTUALNIM PROBLEMIMA I NEDOUMICAMA U

REZULTATI POPIISA SU

Ima, nažalost, puno "katolik" katoličkog nauka i moralala

Razgovarao:
Luka PERIĆ

Mons. Želimir Puljić prije skoro tri godine imenovan je za nasljednika Ivana Prende na mjestu zadarskog nadbiskupa. Prošle je godine imenovan za predsjednika Hrvatske biskupske konferencije, a u Dubrovniku će mu, u kojem je kao biskup služio više od 20 godina, danas na svečanoj sjednici Gradskog vijeća biti uručeno priznanje za životno djelo.

*** Dobili ste nagradu za životno djelo Grada Dubrovnika. Što Vam ta nagrada znači?**

- Prijateljima, koji su mi čestitali, odgovorio sam kako se 'takve nagrade obično dodjeljuju ljudima u poodmakloj životnoj dobi, pa mi je sada jasno ko suza u kojim se godinama krećem. I dodao sam, pa neka. Ne stidim se ni godina ni prtljage koje godine sa sobom nose (bolesćurine i ostalo). Bože, podrži i ovako'. U obrazloženju stoji kako mi se nagrada dodjeljuje zbog 'promicanja Dubrovnika, zaštite ljudskih prava i mirovništva'. A kako se moje biskupsko služenje podudarilo s najtežim trenucima suvremene povijesti Dubrovnika, srpsko-crnogorske agresije na grad, Komisija je utvrdila da sam bio 'svjedok u službi istine, promicatelj mira, sigurnosti i slobode', te da sam svojim propovijedima 'tješio, davao nadu, hrabrio dubrovački puk i učvršćujući ga u nacionalnom ponosu i vjeri'. Našalio sam se nakon ovako pohvalnih riječi da 'beatifikacija može započeti'. Šalu na stranu, dubokom sam zahvalan dragim Dubrovčanima što me nisu zaboravili i što me po dobru pamte. S nestrpljenjem i osobitom radošću idem i ove godine proslaviti dubrovačkoga Parca i zapjevati s njegovim odanim pukom 'Čuj, sveti Vlaho nas, molitve naše glas. Dubrovnik čuvaj svoj, čuvaj sve nas!'

Gotoviniina molba u Prendinom fasciklu

*** Nedavno ste obilježili godišnjicu smrti nadbiskupa Ivana Prende. Po čemu pamтите pokojnog nadbiskupa iz Vaših osobnih kontakata?**

- Po puno detalja. Obojica smo u istoj godini postali biskupima, ja u siječnju, on u lipnju. Bio sam na njegovom ređenju, dobro se sjećam svečanosti na kojoj se osjećalo da je došlo vrijeme rađanja demokracije, da nešto novo dolazi. Biskupa Ivana se sjećam i kao dobrog odgojitelja, kojeg sam često susretao dok je bio rektor sjemeništa. U Biskupskoj konferenciji pamtimo ga kao društvenog čovjeka, s kojim se moglo o svakoj temi razgovarati.

*** Nadbiskup Prenda bio je oso-**

Takvima koji kažu da su 'katolici', a rade drugačije nego to crkveni nauk nalaže, Isus bi uputio oštru kritiku, kao što je to učinio svojevremeno farizejima, kada ih je nazvao 'obijeljenim grobovima'. Nikakvo onda čudo što se Crkva zbog takvih mora ponekada stidjeti i sažalijevati

bito blizak s generalom Antom Gotovinom, ispovijedio ga je u Hagu, general je poslao telegram na vijest o njegovoj smrti. Gotovina je odmah po dolasku u Hrvatsku došao i Vama u posjet. Kako ste to doživjeli?

- Vrlo pozitivno. Kad je Sud objavio oslobađajuću presudu generalima, na konferenciji za tisak reagirao sam usklikom 'raduj se, zemljo Hrvatska', jer sam imao osjećaj da su time ratna stradanja napokon iza nas. Prije toga sam zavirio u fascikl general Gotovina moli nadbiskupa da dođe progovoriti vojnicima o moralu, etici, o tome što treba jedan vojnik poštovati i kako se ophoditi u takvoj nemogućoj situaciji, kao i nadbiskupovo predavanje vojnicima. Vojnici mogu biti ponosni na takvog generala, koji je u obrani domovine mislio na njihovo dobro i na principe etike koji su neobično važni u takvim okolnostima.

Gotovinu prije nisam poznavao, no on je sad pokazao da njegovo uništenje nije bilo uzalud, da je on uznapredovao i u ljudskom i vjerničkom sazrijevanju. Sretan sam što je on svoj uspjeh u ratnim akcijama i u pravnoj borbi, kojom je dokazao da je ta borba bila pravedna i obrambena, povezo sa zahvalnošću Majci Božoj u Mariji Bistrici, ali i u katedrali kada je pao na koljena pred grobom bl. Alojzija Stepinca, koji je također zbog vjernosti svome narodu, Katoličkoj crkvi, puno pretrpio. Zadranima je čast imati takvog sugrađanina, koji se ne stidi svojih korijena, svoje vjere i ne stvara napetost, nego poziva na zajedništvo. Čim se društvo počne raslojavati, u opasnosti je ono zbog čega su ljudi ginuli.

Status quo oko metropolije

*** U prošloj godini imenovani ste predsjednikom Hrvatske biskupske konferencije. Što će biti Vaše osnovne zadatke?**

- Na ovom mjestu nema posebnih zadataka i pravila. HBK nije neko nadtijelo koje upravlja drugima, niti kongregacija, niti rimski dikasterij. Za razliku od Vlade, parlamenta, ona je tijelo zajedništva mjesnih biskupa. Svaki biskup na konferenciji se osjeća jednakopravnim. Moja uloga kao predsjednika je da omogućim svima sudjelovanje u raspravi, donesemo određene zaključke i nešto provedemo. Predsjednik nema nikakve ovlasti nad drugim bis-

kupima.

*** Kao predsjednik HBK imate veliku ulogu u jednom problemu zadarske crkve. Prema Zakoniku kanonskog prava, biskupije bi se trebale ujedinjavati u nadbiskupije. Zadarska je i dalje formalno pod Vatikanom, što vuče neugodne konotacije povezanosti s Italijom, odnosno izdvojenosti od hrvatske Crkve. Hoćete li se kao predsjednik HBK zalagati za rješenje ovog problema?**

- Zadarska nadbiskupija nije formalno izvan hrvatske Crkve, kako se često pogrešno misli, niti je ovo jedina biskupija u svijetu s ovakvim statusom. Hrvatska je podijeljena na nekoliko metropolija. Zadar nije ni u jednoj od njih, ali je s njima povezan raznim segmentima, kao što su crkveni sud, bogoslovija i sl. Zadarskoj nadbiskupiji to na nacionalnom planu ništa ne oduzima. Bilo bi normalnije da Zadarska nadbiskupija bude u sastavu neke metropolije ili da sama bude metropolija, kao što je to u prošlosti bila. Budući da su okolnosti nekadašnjih talijanskih pretenzija i 'samostalno-

Moj predčasnik mons. Prenda pokrenuo je pitanje metropolije, ali to nije neki gorući problem Crkve

Slučaj Ivanov je u normalnoj proceduri

Javnost već dugo očekuje razrješenje slučaja don Nedjeljka Ivanova. Počelo je negdje u vrijeme afere Dajla, ona je u Vatikanu raspetljana, ova još nije. Zašto Crkva čeka? Ili da oslobodi don Nedjeljka tereta koji neopravdano nosi, ili da pruži barem moralnu satisfakciju žrtvama koje su javno iznijele što su proživjele?

- Ne mogu Vam govoriti o tom slučaju jer je u tijeku. Radi se o normalnoj proceduri koja traži i vremena i strpljenja. Nije to jedini takav predmet za rješavanje. A kada ima više takvih ili sličnih slučajeva koje obavljaju određeni uredi, onda treba 'stati u red' i čekati. Čim bude završen, javnost će biti izviještena. Pa ni Dajla koju spominjete nije riješena. Postignut je načelan dogovor dviju strana, pa se stvar rješava. No, treba vremena i radnika kao i u svim drugim stvarima.

sti' Zadra iz nedavne prošlosti bile opterećujuće, moj predčasnik mons. Prenda bio je u tom vidu pokrenuo pitanje metropolije. Ali, kako u to vrijeme stvar nije izgledala kao 'neki gorući problema Crkve', nije se uspjelo nešto ostvariti. I ostalo je 'status quo'.

*** Popis stanovništva pokazao je da se skoro 90 posto državljanja izjašnjava katolicima, ali i da ima nešto više ateista u odnosu na prošli popis. Međutim, znatno je manji**

broj praktičnih vjernika koji, npr., svake nedjelje dolaze na misu. Je li onda ta brojka od 90 posto katolika ipak relativna?

Zauzeti i povremeni katolici

- Massimo Cacciari, filozof i dugogodišnji gradonačelnik Venecije, jednom je prilikom rekao da je agnostik i da ne vjeruje u Boga. Ali, deklarira se kao 'Talijan-katolik', podrazumijevajući pod tim da je dio talijanske kulture, u kojoj je kršćanstvo snažno ukomponirano. U tom vidu valja promatrati i postotak deklariranih katolika u Hrvatskoj kao kulturološko obilježje.

Gledom na naše vjerničko stanje moglo bi se reći da ima jedna jezgra koju možemo nazvati 'zauzetim vjernicima', a to su oni koji idu redovito na liturgiju i drže se crkvenih propisa. Ima i skupina 'povremenih katolika' koji dolaze na najveća slavlja i posebne prigode. No, ima i ona skupina koji su 'po strani', trenutačno 'udaljeni', ali i oni se smatraju kršćanima, poput Cacciarija u Veneciji. Iako se naše društvo prema popisu pučanstva sastoji do 90% od 'katolika', treba taj postotak relativizirati. I staviti u kulturološki kontekst. Jer, kad bi ono doista tako bilo, to jest sastavljeno od vjernika katolika koji se drže crkvenoga nauka i moralnih propisa, onda bi sudovi bili suvišni, a zatvori prazni. Treba, međutim, imati u vidu da i oni koji su 'po

očekuju u svakom sustavu i u svakom vrijeme. Njoj je govoriti kako u komunizmu, tako i u zemljama demokracije. Kao uostalom i u zemljama gdje se kršćane progoni i ubija. Crkva, naime, ne smije šutjeti. Pogotovu kad je u pitanju čovjek, ljudsko dostojanstvo, dostojanstvo obitelji te crkvena i humanistička načela. Crkva mora dati glas onima koji glasa nemaju'.

Hrvatsko društvo prepoznalo je Crkvu kao partnera u radu za opće dobro. Pravnu osobnost Crkvi ne daju ni država, ni stranka, a ni društvo. Pravnu osobnost Crkva ima automatski, po liniji Isusa Krista koji je Crkvu ustanovio, a njezine apostole, svećenike i dakone šalje da naviještaju i propovijedaju njezino učenje. Svaki vjernik države Hrvatske, kao uostalom i svaki građanin ove države koji poštuje i cijeni pravila demokracije, ima zloga biti ponosan na činjenicu što je ugovorima, koje je Vatikan sklopio s Hrvatskom, stvoren okvir da se Crkva osjeća slobodno u slobodnoj državi. A to je onda bilo uzorkom rješavanju odnosa i s drugim vjerskim zajednicama na principima demokratskog uvažavanja i priznavanja.

Isus bi uputio oštru kritiku...

*** Što je s vjernicima koji ne dolaze na nedjeljne mise, ne njeguju "predbračnu čistoću", žive u izvanbračnim vezama, "divljim" brakovima, idu na umjetnu oplodnju, ko-**

PIXSELL

DANAŠNJEM DRUŠTVU

RELATIVNI "katolika" koji do ne drže puno

riste kontracepciju? Ako je od 10 obitelji 9 katoličkih, što mislite, koliko bi njih pristalo na umjetnu oplodnju ako im je nakon liječenja neplodnosti to preporučio liječnik? Jesu li ti ljudi loši katolici ili Crkva ne razumije svoje vjernike?

- Najprije bih rekao kako veliki broj onih koji se tako ponašaju nemaju pravo znanje o tomu što Katolička crkva naučava i propovijeda, živi i slavi. No, takvima koji kažu da su 'katolici', a rade drugačije nego to crkveni nauk nalaže, Isus bi uputio oštru kritiku, kao što je to učinio svojevremeno farizejima, kada ih je nazvao 'objijeljenim grobovima'. Nikakvo onda čudo što se Crkva zbog takvih mora ponekad stidjeti i sažalijevati ili pak osuđivati njihovo neprimjereno ponašanje koje odudara od duha evanđelja.

Svim onima koji su zbunjeni ili u nedoumici stupicama modernoga zavodjenja preporučio bih neka se posavjetuju, neka prouče što Crkva naučava i traži kako bi mogli vidjeti i odlučiti što činiti. Papa često ponavlja, posebice mladima koji su danas izvrgnuti različitim ideologijama, napastima da im kršćanska vjera ništa ne oduzima. Naprotiv, ona nam pomaže da ono što u sebi imamo oplemenimo, budemo bolji i odgovorniji. Ima, nažalost, puno 'katolika' i u Hrvatskoj i u cijeloj Europi koji do katoličkoga nauka i morala ne drže

telj kao pravni subjekt postaju objektom, čime se niječe Bog i njegovo stvaralačko djelo. A kad se zaniče Boga, onda je ugroženo i njegovo ljudsko dostojanstvo.

Crkva, dakle, nije protiv zdravstvenog odgoja, nego ne želi i ne može odustati od istine o čovjeku, njegovoj spolnosti, braku i obitelji koja se u četvrtom modulu iskripljuje i ne prikazuje cjelovito. Budući da se pri uvođenju zdravstvenog odgoja potpuno isključilo roditelje, smatrali smo potrebnim podržati opravdane zahtjeve roditelja na odgoj djece u skladu s njihovim vlastitim svjetonazorom, te u skladu s našim Ustavom i drugim dokumentima koji daju odgojno prvenstvo roditeljima.

* **Mislite li da bi se u nekim stvarima stavovi Katoličke crkve, katolički moral, ipak trebali promijeniti. Crkva je u povijesti mijenjala svoj nauk. Hoće li se on približiti ovom vremenu?**

- Često se čuje i kod ovog zdravstvenog odgoja, prebacuje Crkvi što se mijša u nešto što nije njezina kompetencija i što se protivi nečemu što je znak naprednosti i znanosti. Ovdje moramo biti u načelu jasni: Ima stvari koje su se u Crkvi mijenjale i mogu se mijenjati, jer im pojavnost nije po sebi bitna. Hoće li netko npr. nositi kapu ili gologlav ići, hoće li se voziti ili pješaćiti. Nazivamo ih sociološkim pojavnostima. Ali, ima nekih stvari koje se ne mogu mijenjati jer zadiru u bit čovjeka, kao npr. poštovanje čovjeka kao osobe, kao slike Božje. To je princip koji ne vrijedi samo za jedan dan ili jednu kulturu, nego za sva vremena i za sve ljude. Zahvaljujući tom principu, trajnom i vječnom, ne može se čovjekom manipulirati, ni prije rođenja, ni poslije rođenja, ni u genima, ni u njegovim kromosomima. Dakle, čovjek je nedodirljivo otajstvo koje se mora poštovati; i ne smije ga se dirati. Tu će Crkva ostati ustrajna dok bude svijeta i vijeka.

Svjedoci smo kako je znanost strašno napredovala, posebice znanost o čovjeku. No, ako toj znanosti ne dođe u pomoć etika, moral, prijeti opasnost da postane 'nadrizanost' ili ne daj Bože 'nadrizanost' koja ne priznaje nikoga iznad sebe. Tada će i čovjek od subjekta postati objekt. Postat će 'stvar' kojom znanost manipulira bez granica i ograda. Time će biti ugroženo njegovo urođeno dostojanstvo koje mu je Stvoritelj darovao. A znanost koja se ne bi na to obazirala, koja bi radila i napredovala bez etike i bez Boga, stavila bi sve u pitanje. Pa i samog čovjeka. Sačuvaj nas Bože od tog vremena i stava.

Mora se čuti glas i znanstvenika poput Poljakovića

■ Kakav je Vaš komentar odluke rektora Sveučilišta u Zadru Ante Uglešića da suspendira prof. Ivana Poljakovića zbog predavanja o zdravstvenom odgoju, na kojem je izjavio da je homoseksualnost bolest te usporedio homoseksualce s pedofilima i nekrofilima?

- Ne bih ulazio u konkretan slučaj o kojem pitate. Ali, u načelu bio bih za slobodu govora i pisanja. Bez vrijeđanja, omalovažavanja i nepoštovanja

tuđeg dostojanstva. Pa i u izlaganju znanstvenih teza koje mogu biti i na suprotnim stranama. Sveučilište je u tom vidu pogodno mjesto za njegovanje raznolikosti i dijaloga. Što sam stariji sve više mi se sviđa rečenica koja se pripisuje sv. Augustinu, a ja sam je uzeo kao biskupsko geslo: 'In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas.' Dakle: U bitnim stvarima jedinstvo, u dvojbenim sloboda, a u svemu ljubav.

Radikalnost neokatekumena treba cijeliti, iako neki zazorno gledaju na njih

■ Govoreći o doslovnom pridržavanju nauka Crkve, činjenica je da, barem u Zadru u tome prednjači neokatekumenska zajednica. Kakav je Vaš stav o tom pokretu?

- Pohvalno je čuti da ima obitelji, zajednica i skupina vjernika koji se u svemu pridržavaju crkvenoga nauka i po njemu žive. U tom vidu spominjete neokatekumenske zajednice u Zadarskoj nadbiskupiji. Kad sam dolazio ovamo, rekli su mi da je bilo nekih određenih problema upravo s njima. Ja to ne bih nazivao problemom, jer svaki pokret, pa i neokatekumenski, imao je svoje uspone i padove, kao i nekih upitnih stvari koje su u hodu rješavali. Mjerilo i smjerokaz u njihovu životu i radu jest Crkveno učiteljstvo, Papa i biskupi. I dok slijede i slušaju upute svojih biskupa, dok su u skladu s hijerarhijom, općenito govoreći ne bi tu trebalo biti problema.

■ U dijelu Crkve postoji rezerva prema tom pokretu. Tvrdi se da se radi o pokretu koji je izvan Crkve, jer je Crkva zajednica živih vjernika, a oni nemaju doticaja s njom.

- Svi pokreti, koje je Crkva prepoznala i priznala, u Crkvi su, a ne izvan nje. Prigovori koje navodite nekada su opravdani, a nekada se radi i o predrasudama. Radikalniji način kršćanskog života, naime, uvijek izaziva određeni zazor i različite 'priče', jer ljudi zaključuju na temelju vanjske pojavnosti. Tako je i s neokatekumenima koji vele da su u župi, da su članovi župne zajednice, a rijetko ih se

viđa na zajedničkim slavljenjima. Oni, naime, posebnim dopuštenjem slave svetu misu u subotu navečer, ali samo s onima koji su članovi posebnih zajednica 'A', 'B', 'C' itd.

Ondje gdje župna zajednica prepoznaje i priznaje posebnost takvim malim skupinama koje se okupljaju, Bogu mole, čitaju Sveto pismo i trude se produbiti svoju vjeru i aktivno sudjelovati u životu župe, spomenutih napetosti skoro i nema. Kad se pak neki pokret ili zajednica potpuno izdvoji iz života župe, onda to daje povoda da ih ljudi zazorno gledaju i da se i župnik i župljani pitaju kuda to vodi. Pa je nužna određena korekcija i u međusobnoj komunikaciji i u nastojanju oko općeg dobra, posebice onog vjerničkog svjedočanstva i apostolata. Budući da su naše vrijeme i okolina odviše sekularizirani, traže se kršćani koji su spremni živjeti malo radikalnije. Za Bogu posvećene osobe se obično veli kako oni 'pokušavaju živjeti radikalnije svoja krsna obećanja', i izblizega slijediti Krista. Taj duh radikalnosti nerijetko se susreće među nekim skupinama i pokretima, posebice među mladima. A pedagogija radikalnosti ne trpi polovičnost i običnost, a to onda može prouzročiti određene nesporazume. Zbog toga je dobro i spasonosno kada vjernici i pastiri imaju srca i sluha za kršćansku radikalnost, pa takve pojedince i skupine prate s osjećajem obazrivosti, ljubavi i poštovanja u njihovom kršćanskom nastojanju.

Dobro je što biskup ne dopušta senzacionalistički pristup Međugorju

■ Vjerujem da ste dobro poznati s pričom o međugorskim ukazanjima, jer ste u to vrijeme bili u Crkvi BiH. Tamošnji biskup je oštar protivnik ukazanja i priče koja se oko toga stvorila, a u Vatikanu komisija preispituje činjenice o ukazanju. Nedavno je i jedan od vidjelaca rekao da mu se ne ukazuje samo Gospa, nego i Isus. Kakav je Vaš stav o Međugorju? Preporučujete li vjernicima hodočašća u Međugorje?

- Od početka međugorskoga fenomena ponavljalo se i govorilo radi jasnoće i obveza koje iz toga proizlaze, kako Crkva razlikuje 'javnu' i 'privatnu' objavu. Javna objava, koja nam dolazi od Boga i prenesena je po Svetom pismu i Crkvenoj predaji, obvezuje vjernike da je prihvate u njezinoj cjelovitosti. I ako netko npr. prihvaća izvješće sv. Luke, a ne prihvaća ono što piše sveti Ivan, onda je njegova vjera upitna. On se ne može niti smije zvati 'vjernikom katolikom'. To su objave iz Staroga i Novoga zavjeta. Zbog toga se pri preuzimanju važnih službi u Crkvi traži 'ispovijed vjere' kada kandidat jasno čita i potpisuje kako 'čvrsto vjeruje sve što je sa-

držano u pisanoj ili predanoj Božjoj riječi i što Crkva kao od Boga objavljeno vjerovati predlaže, bilo redovnim ili sveopćim učiteljstvom'.

Što se pak tiče 'privatnih objava', kao što se kaže da se događaju u Međugorju, Crkva nikoga na to ne obvezuje. Dopušta slobodu onima koji vjeruju u takve privatne objave, a one koji u to sumnjaju ili ne vjeruju ne osuđuje. Štoviše, i one koji 'trče' za takvim privatnim ukazanjima pokušava razumjeti, jer, čini se, nitko ne ide tamo iz dokolice, nego iz nevolje, tražeći 'čudesa'. U tom vidu dobro je što je, i prethodni i sadašnji, mjesni biskup kritičan pa ne osuđuje one koji se Bogu mole, iako bi to mogli činiti i u svojim župama, nego od odgovornih u pastoralu traži poštovanje liturgijskih propisa i drugih crkvenih normi koje vrijede za sve župe svijeta. I posebice što ne dopušta, koliko je u njegovoj moći, da se svetinjama senzacionalistički pristupa i neodgovorno opihodi. On time daje nezamjenjiv doprinos općoj stvari što će mu Crkva, siguran sam, ubrojiti u dobro.